

Profession- och utvecklingsguide

Grundlärarprogrammet Fritidshem

Verksamhetsförlagd utbildning, VFU

Uppdaterad 2019-07-05

Ett kompletterande stödmaterial för att hjälpa till att sätta in de enskilda VFU-kurserna i ett programsammanhang och för att bidra till att studenten rustas för att ta helhetsansvar.

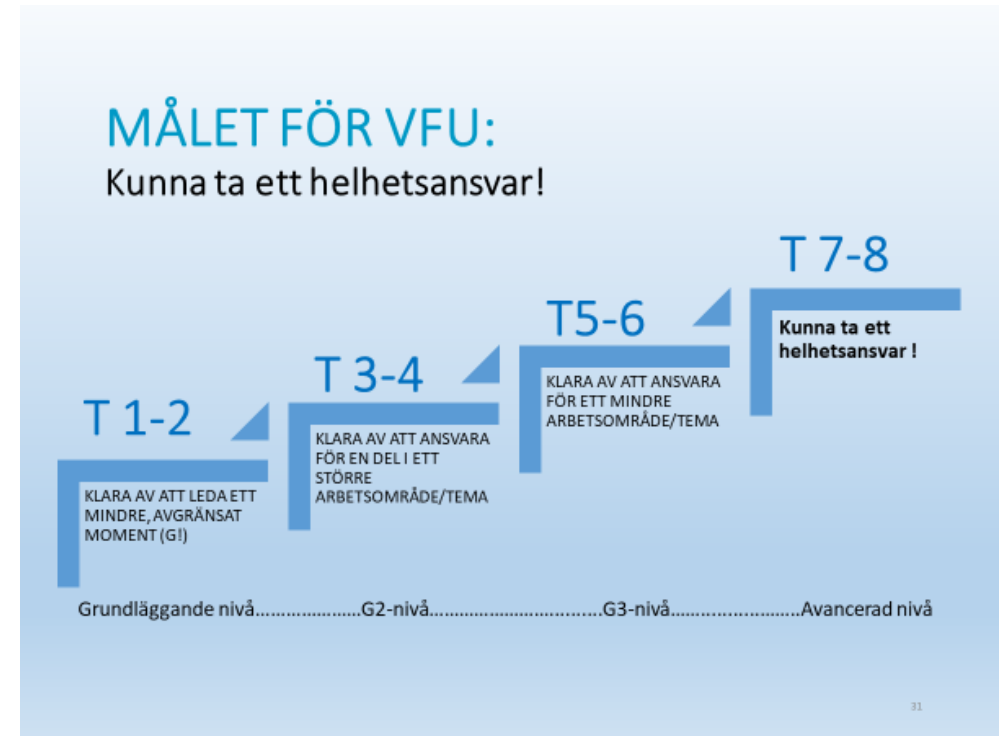
Innehåll

Vägen till ett helhetsansvar	3
Hur allt hänger ihop	4
Så här kan handledare förbereda sig inför utvärderingen	5
Utvecklingsplan	6
Översikt VFU-kursmål: Grundlärarprogrammet inriktning Fritidshem	7
Kännetecken - hur de aktiva verben i kursmålen kan kännas igen.....	9
Utvecklingsplan	13

Vägen till ett helhetsansvar

För varje ny VFU-period ska studenten kunna ta ett allt större ansvar för att, under den avslutande VFU-perioden, kunna axla ett helhetsansvar. Det är viktigt att detta finns i åtanke och förbereds under de tidigare VFU-perioderna:

Helhetsansvar innebär att studenten får möjlighet att öva och prövas i sitt kommande yrke, d.v.s. socialt och didaktiskt under en längre sammanhållen tid. I praktiken innebär det att studenten i så stor utsträckning som möjligt tar över de uppgifter som handledaren brukar ansvara för. Det gäller till exempel undervisa i helklass/ arbete i barngrupp, föräldrakontakter, dokumentation, reflektion, planering, genomförande, utvärdering, bedömning och återkoppling. Studenten ingår ofta i ett arbetslag och tar alltså över den del av ansvaret som handledaren brukar ha i det dagliga arbetet. När det gäller speciella uppdrag som handledaren har, kan studenten överta dessa efter överenskommelse. Handledare och student ska gemensamt åstadkomma att studenten tar ett kliv fram, medan handledaren tar ett steg tillbaka. Inför helhetsansvaret behövs ett samtal om hur studenten ska få chans att agera självständigt och samtidigt få feedback på sin insats. I varje kurs är det vissa mål som ska tränas och uppnås, såväl didaktiska som sociala. Därutöver behöver studenterna träna på allt annat som ingår i en pedagogs verktygslåda; anpassa sitt kroppsspråk, tillämpa estetiska arbetsformer, använda rösten, skriva på tavlan, arbeta i olika rum...

Hur allt hänger ihop

VFU-kurserna ligger på olika progressionsnivåer. Genom de progressionsstråk som löper genom utbildningen stöttas den studerandes utveckling av grundläggande kunskaper för att sedan alltmer kunna hantera de uppgifter som ingår i läraryrket. Genom de återkommande VFU-perioderna, som är integrerade med ämnesstudier, får studenten möjlighet att tillämpa och prövas i färdigheter och förmågor inom utbildningens olika ämnen. Den avslutade VFU:n genomförs under en längre period för att möjliggöra att den studerande på ett samlat sätt får tillämpa och bli examinerad på kunskaper, färdigheter, förmågor och förhållningssätt som tränats under utbildningens olika kurser.

I varje enskild VFU-kurs skrivs kursens mål fram i ett **Omdömesformulär där olika bedömningskriterier beskriver olika nivåer av måluppfyllelse**. Omdömesformuläret ligger till grund för examinatorns bedömning. OBS! Det är alltid bedömningskriterierna i respektive kurs omdömesformulär som avgör till vilken grad och på vilket sätt kursmålen ska uppnås.

Omdömesformulär			
Kurs	Bedömningskriterier	Bedömning	Uppföljning
I. Grundläggande kunskaper	Kunskaper inom ämnet		
	Färdigheter inom ämnet		
II. Färdigheter och förmågor	Färdigheter inom ämnet		
	Förmågor inom ämnet		

Omdömesformuläret ska inte blandas ihop med det här dokumentet, **Professions- och utvecklingsguiden, PUG**. PUG-en är ett kompletterande stödmaterial som hjälper till att sätta in de enskilda VFU-kursmålen i ett sammanhang samt ger exempel på konkretiseringar av målen.

Så här kan handledare förbereda sig inför utvärderingen

1. Läs igenom bedömningsdelen i senaste *VFU-guiden för handledare* (laddas ner via VFU-hemsidan). Lyssna gärna också på del 4 i Handledarintroduktionen som finns online via VFU-hemsidan: <https://liu.se/artikel/verksamhetsforlagd-utbildning-vid-lararutbildningen>
2. Läs igenom kursdokumentet. Sätt dig in i **Omdömesformuläret** för den aktuella kursen och de mål som ska utvärderas.
3. Ta reda på hur den aktuella VFU-kursen förhåller sig till övriga VFU-kurser i utbildningen. Se **Översikt kursmål s.7**.
4. a. Fundera på hur de olika bedömningskriterierna i omdömesformuläret skulle kunna kännas igen på en lägre respektive högre nivå. Ta hjälp av tabellen över **"Kännetecknen"**.
b. Diskutera målen och kännetecknen på de aktiva verben i kursmålen med din student, så att ni båda är överens om vad som menas med målbeskrivningarna.
5. Bestäm tillsammans vad som ska övas och när, samt när studenten ska provas. Återkom regelbundet till dokumenten för att stämma av och sätta upp nya delmål.
6. När VFU-perioden är klar ska handledaren fylla i Omdömesformuläret enligt anvisningarna och sedan gå igenom det med studenten. **Omdömesformuläret** beskriver vad studenten kan och exemplifierar hur detta visat sig.
7. Avsluta med att fylla i en **Utvecklingsplan**: Utvecklingsplanen ansvarar studenten för. formulerar där, med handledarens stöd, exempel på sådant som studenten kan/bör träna kommande VFU-period.

Grundläggande programmet F-3 Sverige
Omdömesformuläret
enligt de studenter som tillämpar didaktiska och sociala handlingar under VFU

Bedömningskriterier	Bedömningskriterier	Bedömningskriterier	Bedömningskriterier
1. Planering och genomförande av undervisningen	2. Utvärdering av undervisningen	3. Utvärdering av undervisningen	4. Utvärdering av undervisningen
5. Utvärdering av undervisningen	6. Utvärdering av undervisningen	7. Utvärdering av undervisningen	8. Utvärdering av undervisningen

ILU (Lärarutbildningen i Umeå)

Studenten på inför

Utvärdering VFU	Bedömningskriterier	Bedömningskriterier
1. Planering och genomförande av undervisningen	2. Utvärdering av undervisningen	3. Utvärdering av undervisningen
4. Utvärdering av undervisningen	5. Utvärdering av undervisningen	6. Utvärdering av undervisningen
7. Utvärdering av undervisningen	8. Utvärdering av undervisningen	9. Utvärdering av undervisningen
10. Utvärdering av undervisningen	11. Utvärdering av undervisningen	12. Utvärdering av undervisningen

Utvecklingsplan

Studenten ansvarar för Utvecklingsplanen. Målet med att upprätta en *utvecklingsplan* är att studenten ska kunna uppmärksamma och följa sin egen utveckling och ska främst ses som ett stödmaterial för studenten. I en del VFU-kurser kan Utvecklingsplanen ingå som en del i en kursuppgift, t.ex. som underlag för reflektion. I Utvecklingsplanen sammanfattar student och handledare tillsammans de styrkor och utvecklingsområden som studenten visat under innevarande VFU-period. Studenten formulerar där, med handledarens stöd, exempel på sådant som studenten kan/bör träna på inför kommande VFU-period. Vi rekommenderar att student (och handledare) även för loggbok och noterar de tankar och reflektioner som uppkommer under VFU- perioden.

The image shows a thumbnail of the 'Utvecklingsplan VFU' form. It is a structured document with several sections. At the top, there are fields for 'Namn', 'Förnamn', 'Efternamn', 'Adress', 'Telefon', and 'E-post'. Below this is a section for 'Vad du vill utvecklas i' with a list of options: 'Förståelse för yrket', 'Förståelse för kursen', 'Förståelse för handledaren', 'Förståelse för kursen och handledaren', 'Förståelse för kursen och kursen', 'Förståelse för kursen och kursen', 'Förståelse för kursen och kursen', 'Förståelse för kursen och kursen'. The form is divided into three main sections: 'Vad du vill utvecklas i', 'Vad du vill utvecklas i', and 'Vad du vill utvecklas i'. Each section has a table with columns for 'Vad du vill utvecklas i', 'Vad du vill utvecklas i', and 'Vad du vill utvecklas i'. The form is designed to be filled out by the student and the supervisor.

- *Inför VFU:n* tänker studenten igenom sina starka sidor i relation till yrkesrollen och kursens mål samt försöker formulera vad som behöver tränas och utvecklas. Detta diskuteras med handledaren i samband med det första mötet (Överenskommelsen, se *VFU-guide för studenter* respektive *VFU-guide för handledare*). Till sin hjälp har student och handledare omdömesformulärets mål för den aktuella kursen samt Professions- och Utvecklingsguidens översikt över kursmål.
- *Under VFU:n* diskuterar handledare och student hur det går och vad studenten behöver träna och utveckla.
- *Vid slutet av VFU-perioden* är det viktigt att student och handledare gör ett avslut och att studenten dels fyller i vad som blivit bättre (Styrkor) och dels ett till tre utvecklingsområden (Vad behöver utvecklas och Hur detta skulle kunna tränas) inför nästa VFU. För att studenten ska få en samlad bild över sin utveckling och sina utvecklingsbehov inför avslutande VFU, rekommenderar vi att studenten sparar alla sina utvecklingsplaner.

Utvecklingsplan finns att ladda ner via hemsidan. Se även sista sidan.

Översikt VFU-kursmål: Grundlärarprogrammet inriktning Fritidshem

(siffrorna till höger hänvisar till kännetecknen som behandlar aktiva verb i kursmålet)

Termin 1	Termin 2	Termin 3	Termin 4			Termin 6
VFU-kurs 1	VFU-kurs 2	VFU-kurs 3	VFU-kurs 4 valbar			VFU-kurs 5
UK2 971G17	971G34, FRI	971G35	971G30, ID&H	971G28, MU	971G42, BI	971G41 Avslutande
5 dagar	25 dagar	20 dagar	5	5	5	45 dagar
Tillämpade didaktiska lärarförmågor						
med handledarens stöd kunna planera enklare pedagogiska moment och därigenom uppvisa grundläggande didaktiska förmågor.	kunna planera undervisning av enskilda moment i fritidshemmet genom att använda aktuella styrdokument	utifrån elevers behov och förmågor kunna planera ett enskilt ämnesområde i det utomhuspedagogiska fältet.	visa förmåga att planera undervisning i ämnet idrott och hälsa, musik alternativt bild i enlighet med styrdokumentet			ta ett helhetsansvar för att i enlighet med styrdokument, didaktiska teorier och modeller genomföra hela undervisningsprocessen, d v s planera, genomföra och utvärdera inom det fritidspedagogiska området och planera, genomföra, utvärdera och bedöma inom praktiskt estetiskt ämne
med handledarens stöd kunna genomföra enklare pedagogiska moment och därigenom uppvisa grundläggande didaktiska förmågor.	kunna undervisa enskilda moment på fritidshemmet	utifrån elevers behov och förmågor kunna leda ett enskilt ämnesområde i det utomhuspedagogiska fältet.	visa förmåga att genomföra undervisning i ämnet idrott och hälsa, musik alternativt bild i enlighet med styrdokumentet			
med handledarens stöd kunna utvärdera enklare pedagogiska moment och därigenom uppvisa grundläggande didaktiska förmågor.	kunna utvärdera planering och genomförd undervisning av enskilda moment på fritidshemmet	utifrån elevers behov och förmågor på flera sätt kunna utvärdera ett enskilt ämnesområde i det utomhuspedagogiska fältet.	visa förmåga att följa upp undervisning i ämnet idrott och hälsa, musik alternativt bild i enlighet med styrdokumentet			
			diskutera instrument för bedömning inom ämnet idrott och hälsa med handledaren			
		visa förmåga att bedöma och urskilja utvecklingsområden för verksamheten samt föreslå lösningar som bidrar till att ge barn en meningsfull och innehållsrik fritid.				-visa initiativförmåga i det pedagogiska arbetet med utgångspunkt i ett fritidspedagogiskt arbetssätt
	kunna beakta styrdokumentens värdegrund med beaktande av mänskliga rättigheter, barns rättigheter och jämlikhet i planering och undervisning					anpassa aktiviteter och beakta elevers olika behov och förmågor i fritidshem och skola

1
2
3

4

5

Termin 1	Termin 2	Termin 3	Termin 4			Termin 6
VFU-kurs 1	VFU-kurs 2	VFU-kurs 3	VFU-kurs 4 valbar			VFU-kurs 5
UK2 971G17	971G34, FRI	971G35	971G30, ID&H	971G28, MU	971G42, BI	971G41 Avslutande
5 dagar	25 dagar	20 dagar	5	5	5	45 dagar
Tillämpade sociala lärarförmågor						
kunna uppvisa grundläggande sociala förmågor i fritidshemmets och skolans verksamhet,	kunna samarbeta och interagera med elever, vårdnadshavare, handledare och arbetslag	visa förmåga att på ett lämpligt och ansvarsfullt sätt hantera sociala relationer i fritidshemmets/ skolans verksamhet i enlighet med skolans värdegrund				
	kunna visa ett empatiskt och ansvarsfullt beteende i skola och fritidshem		visa förmåga till ett respektfullt och demokratiskt ledarskap			anpassa sitt ledarskap till den pedagogiska situationen och med utgångspunkt i skolans värdegrund
		kunna anpassa kommunikationen, verbal och icke-verbal, till målgrupp och situation.	visa förmåga till tydlig kommunikation			
	kunna visa självinsikt och lyhördhet för konstruktiv kritik	kunna visa förmåga att utifrån konstruktiv kritik dra slutsatser och förändra sitt agerande.	kunna analysera konsekvenserna av det egna ledarskapet och agerandet och ge förslag på hur ledarskapet kan utvecklas			visa förmåga till självreflektion genom delta i kollegiala samtal samt ta till sig konstruktiv kritik och förändra sitt handlande

6

7

8

Exempel på examinationsformer som studenten möter i de olika VFU-kurserna

- Omdömesformulär: Handledaren lämnar ett omdöme där det framgår om studenten uppnått målen för kursen samt till vilken grad
- VFU-besök: Lärare från LiU besöker studenten på VFU-platsen.
- Skype-samtal: Lärare från LiU samtalar med student och handledare via Skype eller liknande.
- Obligatoriskt seminarium: Studenten förbereder ett dilemma och deltar i diskussioner på ett seminarium.
- Treparsamtal inklusive besök: Lärare från LiU besöker studenten på VFU-platsen, observerar och samtalar efteråt med student och handledare (Avslutande VFU).

Kännetecken - hur de aktiva verben i kursmålen kan kännas igen (Numreringen hänvisar till kursmål)

Dessa ledar- och lärarförmågor är exempel på sådant som behöver tränas under samtliga VFU-perioder för att studenten ska kunna klara av att ta helhetsansvar i den avslutande VFU:n. **OBS! Det är dock alltid bedömningskriterierna i respektive kurs omdömesformulär som avgör till vilken grad och på vilket sätt kursmålen ska uppnås.**

1. Planera undervisning	2. Genomföra undervisning	3. Dokumentera, bedöma och sätta betyg	1 - 3. Ta ett helhetsansvar (och visa Yrkesetisk kompetens)	4+6. Visa initiativförmåga/ samverka
Redogör för förhållandet mellan kursplanernas syfte, centralt innehåll samt kunskapskrav i ämnet. - kan upprätta en fungerande längre periods planering, pedagogisk planering och lektionsplanering i relation till gällande styrdokument.	Genomför genomtänkt lektionsstart/aktivitetsstart - tydlig och intresseväckande start - presenterar innehåll och syfte - sätter in lektionen/aktiviteten i ett större sammanhang - anpassar lokalens utrymme och möblering utifrån målen med undervisningen.	Bedömer och värderar elevernas prestationer i förhållande till verksamhetens mål. - dokumenterar elevernas lärande. - kan redogöra för olika kvalitéer i lärande. - bedömer allsidigt och likvärdigt	Ansvarar för verksamheten utifrån ett helhetsansvar - uppträder ansvarsfullt och visar att hen har förstått att hen är företrädare för en profession - bemöter eleverna med respekt för deras person och integritet samt skyddar varje individ mot skada, kränkning och trakasserier	Samverkar med: - samtliga yrkes-kategorier som finns på arbetsplatsen. - föräldrar/ vårdnadshavare och elever m.fl.
Planerar för: - hur bäst organisera rummet - hur gruppindelningar ska hanteras - oförutsedda händelser såsom tid över, tiden räcker inte till. Brandlarm, teknikstrul etc. - pedagog/lärares insatser respektive elevs insats under aktivitet/lektion - behov och förberedelser av material	Varierar undervisningen - olika arbetssätt o arbetsformer - såväl självständigt som tillsammans med andra - varierar mellan lärarledd o elevaktivitet - använder olika typer av medier, t.ex. IT - använder estetiska uttrycksformer - anpassar röstens styrka, rytm och betoning i enlighet med undervisningens innehåll, mål och platsens förutsättningar	Använder formativ bedömning under lektion/aktivitet - följer upp och ger konstruktiv feedback på uppgift/aktivitet - arbete redovisas och bearbetas ytterligare vid behov - ger återkoppling på vad som behöver utvecklas och hur för att nå kunskapskrav/mål	Kan förvalta förtroenden och agera professionellt mot såväl kollegor, arbetsgivare som elever och föräldrar. - Påtalar och engagerar sig mot sådana utvecklingstendenser och handlingar i skola och samhälle som kan skada eleverna. - Respekterar såväl kollegers som andra yrkesgruppers kompetens, skyldigheter och ansvar i skolvardagen. - Anlitar annan sakkunskap för att vid behov hjälpa eleverna	Samverkar kring: - planering - gemensam undervisning och aktiviteter - elever med särskilda behov - verksamhetsutveckling
Studenten anpassar och utvecklar ett ämnesinnehåll utifrån	Genomför välstrukturerad lektion/ aktivitet	Reflekterar över elevernas lärande och	Verkar för att upprätthålla förtroendefulla relationer med eleverna och med deras	Sätter av tid för och visar intresse och engagemang i

elevers olika förutsättningar och behov. - synliggör en tydlig progression mellan olika undervisningstillfällen Formulerar mål för undervisningen i enlighet med elevernas olika förutsättningar och behov. - organiserar grupper utifrån kunskap om elevrelationer och undervisningens krav	- skapar överblick och sammanhang -tydliga uppgifter och roller i gruppaktiviteter -hanterar övergångar mellan aktiviteter utan att ordningen störs eller eleverna blir otrygga Konkretiserar och förtydligar och bryter ner övergripande mål när så behövs - upprepar och utvecklar undervisning beroende på elevernas förutsättningar, intressen och behov	de processer som påverkar lärandet. -reflekterar över vad som påverkar resultaten. - observerar, dokumenterar och reflekterar över elevernas lärande och framsteg. - kan ge konkreta exempel på tillfällen då lärande har skett. - genomför en kunskapskontroll i inledningen av ett moment och följer sedan upp med samt reflekterar över resultaten och elevernas lärande	vårdnadshavare och vara lyhörda för deras synpunkter - diskriminerar inte någon med avseende på kön, sexuell identitet, etnisk, politisk och religiös tillhörighet eller social och kulturell bakgrund, inte heller på grund av förmåga eller prestation -är varsam med information om eleverna och vidarebefordra ej information som mottagits i tjänsten om det inte är nödvändigt för elevens bästa.	andras förslag och framförda synpunkter Tar själv initiativ till möten och samverkan när så behövs.
Planerar uppgifter ”utan tak” -d.v.s. av sådan art att eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och erbjuds utmaningar för fortsatt lärande.	Ger tydliga förklaringar o sammanfattningar -använder ett språk som eleven förstår - ger tydliga instruktioner -balans mellan avancerade o vardagliga uttryck, mellan abstrakta och konkreta -sammanfattar och stämmer av att alla elever förstått -sammanfattar och tydliggör lärandet som skett.	-är vid utvärdering, bedömning och betygssättning saklig och rättvis.		

5. Anpassa aktiviteter o undervisning till elever	5. forts.	7. Anpassa ledarskap	Hantera konflikter	8. Visa förmåga till självreflektion och kunna ta emot konstruktiv kritik
Ser till att arbetet under lektioner/ lärtillfällen är tankemässigt utvecklande -ställer öppna frågor -hjälper elever att utveckla tankar o argumentera -ger uppgifter som stimulerar elevaktivitet	Bedömer om aktiviteten nått sitt syfte -ställer utvecklande frågor för att få en bild av elevernas förståelse -Interagerar med eleverna för att fånga deras förståelse - Ger eleverna möjlighet att utvärdera aktiviteten -Ger eleverna möjlighet till att påverka innehållet	Skapar en positiv atmosfär -talar till elever på ett positivt sätt -visar värme och empati -skapar ett tillåtande klimat	Studenten hanterar opassande och/eller störande beteenden på ett medvetet och respektfullt sätt - korrigerar olämpliga beteenden utan att någon "förlorar ansiktet"	Visar i reflektion över undervisning förmåga att lära sig av tidigare erfarenheter och återkoppling - Visar t.ex. i planering av undervisning förmåga att lära sig av tidigare erfarenheter och återkoppling.
Tar utgångspunkt i eleverna i gruppen: -eleverna får arbeta i olika takt -anpassar innehåll efter gruppens intresse o behov -utmanar -ger uppgifter utan tak - organiserar grupper utifrån kunskap om elevrelationer och undervisnings/aktivitetens krav Anpassar för elever med behov av stöd - elever i behov av stöd får hjälp. -avsätter tid för de som behöver träna mer -erbjuder olika lärverktyg		Bemöter elever med respekt -lyssnar på vad elev säger -bemöter med intresse -uppmuntrar elever att lyssna på varandras åsikter - ger talutrymme till elever -uttrycker positiva förväntningar och uppmuntrar Skapar motivation inför olika aktiviteter -sätter in uppgiften i ett för eleven angeläget sammanhang -utgår från elevers intresse	Studenten organiserar och anpassar fysiska miljö till undervisnings/aktivitetens form och innehåll - så att eleverna kan utföra sina arbetsuppgifter utan att störas av kamrater	Studenten kan identifiera sitt behov av ytterligare kunskap för att utveckla sin didaktiska förmåga Studenten kan balansera krav och förväntningar och värdera arbetsinsatsen i förhållande till tillgänglig tid. Arbetar målmedvetet med att åtgärda sina brister och för att utvecklas.

- har relevanta och inte för låga förväntningar på alla elevers ansträngningar och prestationer		Upprätthåller arbetsro -ingriper vid nedsättande uttryck -ser till att elever kan delta i verksamheten utan att störas		
Bemöter alla med respekt - undviker att sätta missledande etiketter på elever i behov av extra anpassning och särskilt stöd		Använder sig av gester och rörelser för att skapa engagemang och förståelse - förstärker med ett tydligt kroppsspråk - anpassar röstens styrka, rytm och betoning	Studenten ingriper vid nedsättande uttryck mellan elever, t.ex. negativa kommentarer, suckar, blickar etc.	
Ger eleverna möjlighet att reflektera över sitt lärande och undervisning -samtalar med eleven om vad de lärt sig -samtalar om arbetsprocesserna -tränar eleverna att själva reflektera över och utvärdera sitt lärande			Kommunicerar till eleverna att hen är medveten om de olika aktiviteterna som pågår i verksamheten -Studentens placering bland eleverna är flexibel och visar att studenten har förståelse för att placeringen kan påverka ordning och koncentration hos eleverna -visar med kroppsspråk och gester att hen är medveten om elevernas förehavanden	

Utvecklingsplan VFU						
Kurs:		Ämne:		Åk:		
Termin:		Kursansvarig:				
Skola:		Handledare:				
Mina styrkor:						
Utvecklingsområde 1						
Vad						
Hur träna/öva						
Utvecklingsområde 2						
Vad						
Hur träna/öva						
Utvecklingsområde 3						
Vad						
Hur träna/öva						